СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 169. Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 23 липня 1930. VOL. XXXVIII. No. 169. Jersey City, N. J., Wednesday, July 23, 1930. THREE CENTS.

СЕНАТ ПОТВЕРДЖУЄ ФЛЬОТНИЙ ДОГОВІР

ПРОТИ ДОГОВОРУ ТІЛЬКИ ДРІБНА ГОРСТКА.

ВАШИНГТОН. — Сенат прийшов у понеділок зполудня до голосування над фльотним договором, ухвалив його подавляючою більшістю та покінчив надзвичайну сесію.

В голосуванню над договором брало участь 67 сенаторів. З того 58 заявилося за договір, а тільки 9 проти нього.

Опозиція подала 12 резервацій до договору, але сенат відкинув усі з виїмком резервації сенатора Нориса, на основі котрої Злучені Держави вважають себе не зобовязаними ніякими тайними договорами, якщо такі були зроблені при нагоді заключення фльотного договору. В самому договорі не змінено ні одного слова, а принято його в такім тексті, в якім подав уряд.

Перед голосуванням головну бесіду в імени опозиції виголосив сенатор Джансон з Каліфорнії, а сенатор Ваґнер — за.

ВЕЛИКА СПЕКА НА СХОДІ АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН. — Цілу східню полосу Злучених Держав навістила при кінці минулого й на початку цього тижня небувала спека. В Ню Йорку „офіціяльно" нотовано спеку 99 степенів Фаренгайта, в Филаделфії 102, в Олбані 100, в Атлентик Ситі 102, а у Вашингтоні 104.

Не обійшлося без великого числа смертей від спеки. В Ню Йорку загинуло в понеділок 12 людей, а в цілому краю 50. Крім цього було в Ню Йорку ще 38 прострацій, які не покінчилися смертельно.

З огляду на спеку міські заряди давали дозвіл людям спати по парках. Для дітей міські огневі сторожі уряджували купелі на вулицях міст.

ЩО КОШТУЄ ПРОЖИВИТИ РОДИНУ.

ШИКАҐО. — Американська Дослідна Фундація каже, що цього літа треба тут на проживлення родини з 4 осіб (батько, мати та 2 дітей) 13 долярів 72 центів на тиждень. Каже, що ця сума вистарчає, щоби дати такій родині всю поживу, якої їй треба в літі.

БОРОТЬБА ПРОТИ КОРУПЦІЇ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Мейор Вокер виголосив до начальників 38 міських департаментів промову, в котрій заявив, що він прожене кождого, хто допуститься надужиття влади. Рівночасно він говорив, буцімто балачки про зловжитки в міському урядуванню пускали републиканці, щоби приготовити місто для виборчої кампанії.

Републиканські провідники в своїй публичній заяві пятнують заходи демократичних провідників проти „ґрефту" як невистарчаючі та роблені переважно тільки на те, щоби здавалося, що щось робиться. Вони критикують ґубернатора Рузвелта за те, що він не зарядив надзвичайної сесії леґіслятури для розслідження зловжитків, які виявляються в кождому департаменті міського уряду.

АРХИКНЯЗЬ НЕ МОЖЕ ДОБИТИСЯ СКОРШОЇ РОЗПРАВИ.

НЮ ЙОРК. — Габсбурський архикнязь Леопольд, котрий пішов до вязниці, щоби його не депортували з краю, як тут буде розправа за його родинний нашийник великої вартости, старався дістати прискорення розправи. Прокураторія повідомила його, що він мусить виждати своєї черги, тим більше, що прокураторія не може сейчас зарядити розправи, бо два важні свідки ще в Европі.

Розправа мабуть не буде могти відбутися скорше як у жовтні. Супроти цього приятелі архикнязя пробують знову добути його на волю за „бейлом" (залогом).

КОНҐЕСОВИЙ КОМІТЕТ У КОМУНІСТИЧНИХ КЕМПАХ.

НЮБЕРҐ (Ню Йорк). — Члени конґресового комітету, що розслідже комуністичну пропаґанду в краю, відвідали нині два комуністичні табори, а саме табор „Нітґедайґет" та „Кемп Юниті".

В обох таборах заряди чемно обводили членів комітету по хатах і полях, а зате мешканці таборів витали конґресменів мявканням, ревом та лайливими промовами. В той день табори не виставляли на своїх щоглах червоних прапорів.

ВІДКРИВАЮТЬ СТАРІ ЛЮДСЬКІ ОСЕЛІ В ҐРЕНЛЯНДІЇ.

ЗІ СКУНЕРА „МОРИСЕЙ". — Північно-східна Ґренляндська Виправа Бартлета попала нині на побережу Ґренляндії на сліди дуже давніх і рідких людських осель.

Найдено їх 7 миль від берега. Походять вони певно з дуже давніх часів. Експедиція забирається тепер до їх розслідження, а відтак буде пробувати перебрати їх на корабель та перевезти до Індіянського Музею в Ню Йорку.

НЕБУВАЛИЙ ГРІМ.

ПУЕБЛЯ (Мексико). — Грім убив Мексиканця Карля Мартінеса, як він стояв коло гробу своєї матери, як тільки до нього спустили трумну з її тілом. Инші учасники похорону не були ушкоджені.

УКРАЇНЕЦЬ ВИНАХІДНИКОМ.

Григорій Крамар з Ню Йорку винайшов спосіб стримування нікотини в люльках і цигарнічках. Також усі випари або неприємний загах не переходять до уст в часі курення. 15-го ц. м. одержав патент число 1770787.

БЕРУТЬСЯ ДО САМОПОМОЧІ.

Буковинські Німці бачать, що правительственні обіцянки ще так скоро не здійсняться, тож беруться до самопомочі. У Радівцях зійшовся виділ Німецької Культурної Ради і ухвалив отворити в селах і місточках, де є німецька більшість, приватні німецькі школи. В тій цили вибрано виділ, трий має випрацювати плян, на основі якого отвориться приватні німецькі школи.

КРАДІЖ ПУБЛИЧНОГО ГРОША І ВБИВСТВО.

У громаді Луган, коло Яс (Румунія), здефравдував перчептор Оловрев більшу суму грошей. Коли явився до нього контрольор із міністерства фінансів, Попа, і хотів розпочати слідство на місці, застрілив його перчептор, поповнивши опісля сам самовбивство.

НАПАД НА ДІДИЧА КОЛО НЕПОЛОКІВЦІВ.

Дідич Ланде приїхав з заграниці до Неполоківців (Буковина) і поїхав власним автом до Ошихліб. По дорозі напали на нього якісь три зоружені парубки, сперли авто й ограбили в нього 60,000 левів, а також шкіряну торбу, в якій були важні документи, револьвер і годинник.

ЯК ДОВГО ТРЕВАЄ КОРАБЕЛЬ.

Найбільшим ворогом збудованих зі сталі і заліза кораблів є іржа. Між старими кораблями з заліза осягнули лише кілька старший вік. Кораблі з дерева тревають довше, бо не підлягають іржі. У Швеції є в ужитку старий корабель, який збудували 1749 року морські розбишаки. Майже одно століття був цей корабель в посіданню одної родини. На Східнім морю робить ще сьогодня службу корабель „Константина", що має вже 202 роки. Але й цей корабель ще молодик супроти італійського корабля „Аніта", який пішов перед трома роками в пенсію. Цей корабель обїжджав океани понад три століття. еЦ був не лише найстарший, але також і найповільніщий корабель. Його тулів був збудований з дубових дощок грубих 36 цалів.

ЛІКАР ОТРУЇВ СВОГО ТОВАРИША.

В Якобенах (Буковина) отруїв лікар д-р Зибачинський свойого товариша д-ра Ігнатескула, який помер. Його поховали в Чернівцях. Лікаря д-ра Зибачинського арештували. Слідство не могло доказати вини Зибачинському. Найбільше можна йому закинути необережність.

ЗНОВ ВІДБИРАЮТЬ ЦЕРКВИ НА ВОЛИНІ.

Церковна ґазета „Духовний Сіяч" доносить, що уніяти східного обряду (піддержувані польським урядом і римо-католиками) пробували насильно відобрати церкву в селі Запілля, любомильського повіту, в місті Любомлю й у селі Дубляни, але це їм не вдалося.

СЛІДАМИ БЕСІДОВСЬКОГО.

В часописах появляється щораз більше вісток про совітських дипльоматів та торговельних представників, які, завізвані до повороту до Москви, не хочуть слухати того наказу. Між іншими головний директор німецько-совітського летунського синдикату вислав з Берліна до Москви письмо, що не думає вертати назад до Москви через неможливі політичні і господарські відносини в совітах.

В Москві запав позаочний присуд смерти на двох урядовців большевицької торговельної місії в Парижі Байтіна і Штромберґа, які не хотіли вертати до Москви.

„Руль" повідомляє, що 60 урядовців, занятих в совітських установах в Персії, відмовилися послухати наказу і вернути до Москви.

МОЛЯТЬСЯ ВЖЕ СІМ ДНІВ.

Хінська газета доносить, що в хінській божниці моляться Хінці до „невідомих сил", які розгнівалися на населення й післали на нарід в останніх 25 роках голод, повінь, холеру, горожанську війну і напади комуністів. Вірні моляться вже 7 днів і нанесли стільки свічок, що монахи не вспівають збирати оґарки і палити нові свічки.

НІМЦІ ВИНАЙШЛИ НОВИЙ ВИБУХОВИЙ МАТЕРІЯЛ.

На зїзді німецьких хеміків у Франкфурті д-р Штетбахер виголосив обширний реферат про новий вибуховий матеріял т. зв. пентриніт. Пентриніт має бути найсильнішим з відомих досі вибухових середників і є три рази сильніщий від динаміту. Пентриніт помішаний з нітроґліцериною розриває грубі сталеві плити. Його можна вживати як для військових так теж для промислових цілей.

ЖАЛЮГІДНА ЛЕГКОВІРНІСТЬ.

В Присілку Підсокіл, у Золочівщині, зайшли до селянки Анни Сірської циганки, щоб їй поворожити, яка її доля і щастя чекає! — Заявили, що причарують, щоби все добро в неї велося, навязали зілля в платок, положили за образи та сказали, що за це нехай вона дасть дві миски гарної пшеничної муки, дві похребтині сала, два метри полотна. Коли не дасть, то пожалує, бо все зло на неї спаде. Легковірна селянка з ляку дала все це обманцям, чого вони жадали.

ЗАЛЮБЛЕНИЙ ЧОЛОВІК ДО ВСЬОГО ЗДІБНИЙ.

На одній з вулиць Варшави 40-літний Антін Вольський підрізав бритвою горло Сабіні Држевінській, після чого сам хотів відібрати собі життя при помочи цієїж бритви. Виявилося, що Вольський безнадійно кохався в Држевінській, яка мала нареченого й мала вскорі вийти замуж. Це не подобалося Вольському й він пімстився на особі, котру так палко, а заразом так нещасно кохав.

СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ.

Підчас сильної бурі в Калущині грім ударив в групу робітниць, які працювали на полю в Тужилові. Одна з робітниць згинула, пять важко попарених.

ЛІКУВАННЯ МОРФІНІСТІВ.

Наша розбуркана доба внесла в життя уживання трутини в цілях розкоші, що відбивається опісля відємно на орґанізмі. Учені ствердили, що цілковите вилічення морфініста майже не можливе. Навіть у випадках, в яких були пацієнти готові закинути уживання морфію, не були вони в силі цього зробити. В кількох випадках вдалося вилічити морфіністів, однак по вилеченню наступила апатія, меляхолія, а часом і тупоумність. Та лікар, д-р Герольд, найшов тепер дуже добрий середник на лікування морфіністів. Цей середник то сон. Йому вдалося вилічити 35-літну жінку при помочі спання. Цю жінку увів він при помочі пернокотону в сон, а коли вона пробудилася, тоді засиплював її наново. Семого дня вже не жадала пацієнтка морфію. Тепер живе вона вже кілька місяців без цеї трутини, що побіч приємности давала їй журбу та безсонні ночи.

НЕБЕЗПЕЧНА ЗНАЙОМІСТЬ.

У Варшаві вбив невідомий бандит 23-літню служницю Мілевську в білий день у помешканні де вона служила. Було це тоді, коли господарі вийшли на прохід. Дівчинка господарів, з якою служниця ходила на прохід, каже, що вона познайомилась із невідомим мущиною в парку і що цей невідомий обіцяв Мілевській, що з нею ожениться. Мілевська в дні злочину ждала на нього. Злочинець ограбив убиту з пять долярів і перстеня. Досі його не зловили.

ПОЖЕЖА В ПЕРЕМИШЛІ.

У ночі з 19. на 20. червня згоріли в Перемишлі магазини механічної ткальні „Дзвін". Згоріло около 40 вагонів прядива й іншого матеріялу вартости 380 тисяч золотих.

СТРІЛИ В ЗАЛІЗНИЦІ.

На лінії Сентрал, що йде з С. Павля до Ріо де Жанейро (Бразилія), збулась недавно кровава подія. Трох подорожних почали сварку. Коли прочі подорожні це спостерегли, збилися всі в одному куті вагона, предчуваючи, що можуть повстати стріли. І справді один з них, Горасіо Сантос Андаре, стрілив до своїх противників. Оба померли вкоротці, заки поїзд доїхав до найближчої стації. Крім цих двох трупів є одна женщина ранена — зветься Жасіра до Сакраменто.

ГЕРОЙСЬКА МАМА.

Недалеко Ріо де Жанейро (Бразилія) дорогою йшла матір, держачи на руках маленьку дитину. Надбігла з недалекої кампи здичіла корова і пустилась за матірю. Бідна мама, ратуючи дитину, кинула її на землю і, положившись на дитині, охоронювала її так перед здичілою звіриною. Корова кинулась на матір, поломала рогами три ребра і поранила ціле тіло геройської матери. Відвезено матір до шпиталю, а дитина легко скачілена. Так вратувала матір свою дитину, хоч сама тяжко терпить.

ВОВКИ НА ВОЛИНІ.

На Волині, в здолбунівському повіті, цілі громади вовків волочаться біля господарських загород. Одному хазяїнови схопили кілька телят.

ЗАВОРУШЕННЯ В ЄГИПТІ

6 УБИТО Й 141 ПОРАНЕНО НА ВУЛИЦЯХ СТОЛИЦІ.

КАЇРО (Єгипет). — 21. липня знову відбулися криваві заворушення в деяких містах Єгипту, але найбільших розмірів вони досягли в столиці. Натовпи націоналістів, переважно юнаків, громили деякі ділянки міста, підпалювали будинки, місцями старалися зробити барикади з перекинутих трамваєвих вагонів, тягарових возів і т. п.

Поліцію підтримало египетське військо і спільними силами над вечір пощастило трохи втихомирити ворохобників. Кілька разів поліції довелося стріляти в натовпи. За день зареґістровано 6 убитих та 141 поранених, а між ними три поліцаї. Заворушення відбулися в дільницях з тубильським населенням, тому жертв серед Европейців нема, хоч і в европейській частині міста окремі гуртки ворохобників порозбивали на вулицях ліхтарні, повиривали дерева на вулицях і т. д.

Це завурешення виникло тому, що король і його новий премієр міністер Сідкай паша не вволили домагання націоналістичних послів розвязаного парляменту, щоби парлямент був негайно скликаний на спеціяльне засідання. Тепер місто охороняють сильні військові та поліційні стежі.

ВОЗДУШНА КАТАСТРОФА.

ЛОНДОН (Анґлія). — Німецький літак системи „Йонкерс", який летів з Франції до Анґлії, з невідомої причини експльодував у повітрі. Це спричинило загибіль двох летунів та чотирох пасажирів, які летіли на ньому. Всі пасажири належать до найаристократичніших родів Анґлії й відомі на цілу Европу.

Сила експльозії була така, що літак рознесло на кавалки, а всі його пасажири й один летун згинули відразу на місці. Лиш один летун ще якийсь час корчився в муках, поки вмер. Це вже друга катастрофа в короткому часі з літаками „Йонкерс". Власти розпочали слідство про причини катастрофи.

ЯПОНСЬКІ АДМІРАЛИ СВАРЯТЬСЯ.

ТОКІО (Японія). — Нарада японських адміралів та вищих морських достойників, яка була скликана в справі лондонського морського договору, не прийшла до жадного заключення. Адмірали поділилися на сторонників і противників цього договору. Тепер буде скликана друга нарада, на якій міністер фльоти Такараба постарається всіма силами підперти цей договір.

ДОЩ І ЗИМНО В ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — Тут панує небувала для літа дощова погода при температурі 68 степенів. За 21 днів липня 17 днів падав великий дощ, що спричинило значні шкоди хліборобам. На кордоні Франції та Італії, в альпейських горах біля Сен-Бернарда, впав глибокий сніґ та пронеслася велика сніґова буря.

На всьому побережу Атлянтійського океану аж до Азорських островів стоїть така сама дощова та вітряна погода, як у Франції. Це спинило лет Дідоне Коста до Америки й мабуть йому ще довго прийдеться вичікувати гарної погоди.

ЮГОСЛАВІЯ ЗА ПАН-ЕВРОПУ.

БІЛГОРОД (Югославія). — Правительство короля Александра відповіло на ноту Бріяна в справі створення федерації Европи повною згодою на предложення Франції, не роблючи жадних застережень. Це одинока держава з 21, приславших свою відповідь, яка не зробила своїх застережень у справі Пан-Европи.

БОРОТЬБА З ПІРАТАМИ.

ГОНКОНҐ (Китай). — Тут одержано відомости про ліквідацію на Західній ріці банди морських розбійників. Відділ правительственних військ цілий день мав формальний бій з піратами, поки нарешті полонив їх. Підчас бою зі сторони правительственних військ зістали вбиті 17 жовнірів.

Пірати вперто боронилися на своїх суднах та в прибережних спеціяльних укріпленнях, узброєних в гармати. Війська звільнили кілька полонених, яких пірати тримали в себе, вимагаючи за них викупу.

НОВИЙ ФРОНТ.

МОСКВА (СССР). — Тепер усі комуністичні ґазети переповнені відомостями про боротьбу на новому фронті. Цим фронтом є справа постачання населенню городини, яка у великих містах нищиться, гниє, а населення не має її до споживання.

Большевицька преса обвинувачує „бюрократію" комуністичних кооператив, які мають розділяти й постачати населенню ґородину. Чека переводить арешти серед цих „бюрократів". В Москві арештовано 15 кооператорів, в Ленінґраді 60, а також переведено численні арешти в Харкові, Одесі, Києві та в инших містах, де населення не дістає потрібної йому городини. Боротьба на цьому фронті ведеться большевиками так, ніби вони воюють з Денікином, Колчаком чи Юденичем.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„СУХИЙ" ФРОНТ ЛОМИТЬСЯ ДАЛІ

Недавно піднявся був проти прогибіційного закона визначний політик републиканської партії Моров. Його голос, піднесений підчас аґітації за номінацію в сій партії на становище конґресового сенатора зі стейту Ню Джерзі, відбився широким відгомоном по цілому краю.

Коли на такий відклик краю заслужив собі Моров, то заслугує собі на нього голос з другої партії, голос губернатора стейту Тексас, Френка Патнема. Він знова стає до виборів і в своїй виборчій промові заявляє, що вибраний ґубернатором буде наперед побиватися за те, щоби стейтова леґіслятура знесла стейтовий закон про допомогу для федерального уряду при виконуванню прогибіційного закона.

Се перша виборча заява Патнема. В другій він іде ще далі:

„Як стану губернатором, я сейчас подарую кару всім тим вязникам, що сидять нині в стейтових вязницях на основі того закона про стейтову допомогу для виконування прогибіції, — як лишень мені пообіцяють, що не будуть більше нарушувати закона, поки він не буде знесений, так як се повинно статися й воно остаточно станеться. Проступки, за які їх покарано, не були злочинами, а провинами, які повинноси би карати гривною, якщо їх взагалі мається карати, і на всякий случай їх не повинноси посилати в тюрму".

Як виступ Морова так і виступ Патнема показують дуже добре, куди дує політичний вітер. Сі виступи показують, що в американськім народі наспіває вже поважна опозиція проти прогибіційного закона. Вже недовго дасть собі Америка диктувати прічерам та загорілим моралізаторам.

Голос Патнема в дечому навіть важніший ніж голос Морова. Моров підняв свій голос проти прогибіції підчас кампанії в стейті Ню Джерзі, тоді як Патнем підняв його в стейті Тексасі. Між сими стейтами є ріжниця. Стейт Тексас се переважно фармерський стейт, а фармері, які мають на своїх фармах приватні горальні, не журяться за прогибіцію, ба навіть по більшости стоять за неї. Фармерські стейти се основа прогибіції. Говорити проти прогибіції фармерам треба більше відваги ніж говорити проти неї міському населенню. Через те заява Патнема показує, що прогибіційний настрій заломлюється навіть серед фармерів.

Г. Кірхнер фон Ліліенкірх (Берлін).

Україна і Німеччина.

(Голос визначного німецького публіциста й знавця питань Сходу Европи).

Безпосередньо по війні і Німеччина і Україна були надто заняті своїми внутрішними подіями, щоби могли обопільно цікавитися одна одною. Здається, вповні зрозуміло, що наслідком браку відповідної уваги та інформованости боротьба Українців проти Поляків, білих та червоних Москалів, Румунів, тощо, є Німцями цілком незнана. Щойно останніми літами, завдяки діяльности української еміґрації, вдалося кинути дещо світла в ту добу боротьби. Через створення балтійських держав та Польщі, яка виходить далеко поза свої етноґрафічні границі, опинилася рівночасно Німеччина перед барієрою на Сході, яка перешкаджає її політичній активности. Автоматично, отже, знову наслідком того залишилися проблеми „польська" та „російська", як головні питання, до яких долучилася ще балтійська проблєма, а українська й тепер відійшла на задній плян. Навіть та обставина, що колишня царська держава перемінилася в союз держав, совітську унію, де українська совітська република займає друге місце, не змогла змінити поглядів німецького консерватизму на Сході. Не тільки для пересічного Німця, але навіть для деяких політиків та вчених карта державного розмежовання совітського союзу є невартим уваги фактом, а навпаки й дальше живе закорінене ще з передвоєнних часів поняття „Росії", що тепер є тільки на червоно перемальована. Таке задивлення зміцнює численна біла російська еміґрація, що рекрутується здебільша з бувших російських урядників та офіцирів, та, найшовши вступ до кругів німецької інтеліґенції, веде там систематичну пропаганду реставрації Росії, відмовляючи рівночасно Українцям всякого права на життя.

Однак не можна лише Німцям робити закиду недоцінювання української проблєми. Річ у тім, що не тільки в Німеччині, але взагалі за-кордоном нема відповідної активної репрезентації україньскої національної думки, якої заступники мусілиб здобути собі доступ до провідних осіб, преси й науки, репрезентації, опертої на національнім руху на українських землях та зі свідомістю, що скорше чи пізніще наступить нове державне переоформлення Сходу. Як може, напр. у Німеччині, де українська еміґрація була та по части ще й тепер заступлена ріжними центрами, почавши від консервативного монархізму аж до леґального большевицького заступництва та безчисленними ґрупами, визнатися на тім усім навіть приятель України, щоби пізнати, котрий український напрям є той властивий та найсильніщий?! Такі авантури, як вибір гетьмана Остряниці в Мюнхені та инші зовсім не можуть причинитися до збудження довіри та зміцнення українських позицій. Зате вони ллють воду на польський та російський млин, які український рух охрещують саме „авантурництвом" та „штучним твором".

Що й сьогодні в Німеччині є такі особи, які усвідомлюють соб українську справу в повнім її значінню для середньої Европи, це вповні ясно. Можна тут покликатися на хід думок недавно померщого ґенерала Гофмана, що зовсім ясно здавав собі справу з того, що дорога до поваленння большевизму веде лише через Україну та кавказькі народи, та що передумовою того є національне освідомлення тих народів.

Останніми часами звязання долі німецьких народніх частин у Польщі, Чехословаччині та Румунії з там осілими Українцями, безперечно богато причиняється до докладніщої обсервації положення принаймні на західно-українських землях. Рівнож повний крах німецького „інтересу з Росією", на який німецька індустрія покладала стільки надій, причиниться напевно до видвигнення питання України та її господарського значіння на перший плян.

Під оглядом політичним останніми часами польська преса, а передовсім польський політик Роман Дмовський; заступали вправді несвідомо, але власне тим ліпше українські інтереси. У своїй сліпій ненависти до Пілсудського рисує Дмовський у великих рисах небезпеку, яка грозить Польщі з німецького боку через створення самостійної України. Звертаючи головний польський фронт на Захід проти Німеччини, він указує, що через створення самостійної України, яка, за його переконням скорше чи пізніще вступить у приятельські зносини з Німеччиною, повстане кліщатий обруч, що здушить Польщу економічно та політично, а крім того так ослабить властиву Росію, що вона втратить свою домінуючу ролю на Сході. Такі дискусії пригадують воєнні часи, коли в ріжних таборах — чи то центральних держав, чи антанти — рисовано нові мапи країв. Живемо в часі, що нині або завтра принесе нові державні переміни на Сході. Без огляду на те, з якого боку буде зроблений перший крок, Німеччина візьме участь у кінцевім вирішенні східних питань. Німеччина й будуча українська держава не мають няких точок, що далиби привід до якихнебудь непорозумінь: нема між ними ніяких спірних границь або меншинських питань, нема ніяких політичних проблем, щоби собі взаїмно противоричили. Натомісць можуть обидва ті великі народи до певної міри взаїмно себе доповнювати. Виміна природніх продуктів на промислові вироби, що мала місце протягом століть, має й сьогодні своє велике значіння.

Через розвязку східнього питання зможе Німеччина вже дуже швидко присвятити знову більшу увагу Сходові. До того часу повинна підготовити вона все те, що конечним є для будучої її позиції до східних питань взагалі. По перших кроках, що спрямовані булиб для відновлення взаїмного зближення, мають слідувати дальші. Міродатним тут не буде спорадична робота політичних партій або ґруп. **Основоположним чинником, на якому мусить бути розбудована співпраця, є обставина, що існує один великий український народ із своєю мовою, культурою, історією і, що найважніще, народ із сильним життездатним орґанізмом.** Це все мають представити самі Українці і все це мусить бути всіми способами накинене публичній опінії. Коли ці передпосилки будуть сповнені та буде спаралізована фальшива російсько-польська пропаґанда, тоді також і дотеперішній шкідливий німецький консерватизм почне працювати корисно й буде сильно піддержувати українську справу в такій мірі, в якій дотепер ставився до неї з резервою.

(Конець).

СПРАВЛЕННЄ ПОХИБКИ.

В поіменнім викаві жертв на Сиротинець-Захист при У. Н. С. з дня 18 липня 1930 р. зайшла похибка бо виказано, що Комітет Відділів У. Н. С. в Ню Йорку прислав $75.00. чистого доходу з фестину, який відбувся 19 серпня 1928 р. В дійсности має бути сума $100.00 (сто долярів), що отсим простується.

Р. Слободян, гол. фін. секр.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 27 липня, в год. 1.30 пополудни, в гали парохіяльній при Оклей і Райс ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ. — Никита Гурей, предс.; В. Гриньків, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в суботу, 26 липня, в годині 5-тій вечером, під ч. 610 S. American St. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Пригадується довгуючим, щоб вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — І. Сорока, предс.; І. Сорока, кас.; О. Будай, секр.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1931.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зважившм, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

ФОТОҐРАФІЇ БРАТСТВ І ТОВАРИСТВ. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1931 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В. Свербивус.

ПЕРШІ УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ.

(Оповідання).

(10)

З Дорманом поїхали Котлярук і Мороз. Вернули з кількома коровами, та зараз вислали з обома возами Хомишина і Кучмая по свині, які вже купили, але не хотіли їх гнати.

*

Ціла кольонія зимувала в хатах вже цілком викінчених і на своїм хлібі. Прибуло троха свіжого народу. Кілько сюди приїхало подруж, тілько в зимі прибуло дітий... дивним дивом, самих дівчат. Кольонія мала також втрату. Морозиха занедужала при породі. Лікарської помочі не було тут і в кольонії виросла перша могила.

На весну прийшла велика валка німецьких поселенців, аж вісімнацять родин. Розсілися на просторі між кольонією і тестем Дормана, але так, що між кольонією і першою німецькою фармою лишилася ціла миля вільного ліса. Кілька родин осіло також на захід від української кольонії. Кольонія стала осередком для всіх поселенців в сій стороні. Не лиш тому, що була по середині, але й тому, що мала кількох ремісників: коваля, теслю, стельмаха, столяря, шевців і кушніря. Вони всі приїхали сюди зі своїми варстатами і своїм знаряддям. Дорман зразу сміявся з них. Тепер показалося, що їм було з тим добре, ще й иншим помагали. Околичні поселенці були тільки хліборобами, що жадного ремесла не знали. Як хто з тих сусідів, окрім постолів власної роботи, хотів мати чоботи, приходив до Мороза, Решетаря, Олійника, Багрія, і платив добре. Кучмай робив столярські роботи. Дошки мав, бо з собою привіз пили. Климчак був теслею, Котлярук поставив кузню. Тими ремеслами всі несогірше заробляли.

Фармери на тім американськім відлюддю були дуже гостинні. Як явився який мандрівник, або який мисливий загнався під хату фармера, то його дуже радо витали, переночували і погостили за одно слово подяки. Гість, котрий важивсь би платити за почастунок чи нічліг, обидив би господаря. Инший звичай наставав з хвилею, коли попри фарму пішов шлях, який приводив частіших гостий. Фармер, у котрого не переливалося, не міг що днини годувати якогось гостя, або й ціле товариство. На такім шляху за гостину платилося. Кольонія дістала нове жерело зарібків, б в сі сторони, саме крізь кольонію йшли валки свіжих поселенців і... шлях до Каліфорнії, де показалося золото. Не було днини, щоби до котрої хати не поступив який голодний. Попоїв, відпочав, заплатив добре і пішов або поїхав далі. Нашим кольоністам приносило се подвійну користь, бо сего, що давало її їх господарство, вже не потребували везти на продаж до далекого міста, ані за безцін продавати мандрівним купцям. Все, що давало їм поле, город, худоба і польованнє, зїдали подорожні і добре платили за се.

Одної неділі, рахуючи через цілий тиждень зароблені гроші, Настя Климчакова промовила до мужа:

— Чи не добре було би використати нам нашу практику в старім краю?

— Яку практику? — муж спитав.

— Практику з гостинницею. Тут гостинниця доконче потрібна. Хоч такий сильний рух, в цілій околици нема одного шинку. Як би так у нас, кромі харчів ще й горівка, вино, то можна би без великого труду заробити гарний ґріш. Хату маємо велику, з двома комнатами. Самі помістимося цілком добре в одній, в другій можна би зробити шинок.

По кількох днях Климчак виїхав кудись возом, не кажучи нікому, куди. Як хто питав, його жінка Настя здвигала раменами і казала, що сама не знає. Не було його цілий тиждень. В тім часі Хомишин тесав і збивав лавки, стільчики, столи. По тижневи Климчак веркув і привіз пару барил. Ніхто не бачив сего, бо приїхав в ночи і в ночи виладував, та закотив до комори. На другий день взяв скручену в рульон бляху, дві бляшані пушочки, які також привіз був з міста, пішов до Котлярука і каже:

— Ви якийсь маляр. Я тут маю бляху і дві фарби: жовту і чорну. Може би ви на тій блясі намалювали жовтою фарбою льва?

— Нащо вам такий образ потрібний? — Котлярук спитав здивований.

— Я сказав би вам, як би ви змовчали аж до часу, коли ваша робота вже буде у мене.

— Я не баба.

— Самі будете знати, як тою чорною фарбою намалюєте мені на дошці: „Готель під золотим львом".

— Ви маєте розум! — Котлярук крикнув. — То буде добрий інтерес, бо готель тут вже дуже потрібний. Але готель з реставрацією.

— Буде реставрація. Все що до того потрібне, вже маю.

Котлярук працював пару днів та одної ночи заніс бляху з дошкою до Климчака. Рано під хату Климчака збіглася ціла кольонія, призираючися малюнкови, питаючи, чи Климчак справді став шинкарем. Вже перший день показав, що гадка Насті була добра, бо народу було в них повно. Жаден сторонський не пройшов, не поступивши і не випивши. Обоє Климчаки загадали ще вибудувати шопу для таких, що в кольонії попасають через ніч. До тої будови не прийшло.

Вся худоба, з винятком тих коров, які що днини доїлися, блудила по лісі, де й ночувала. Тільки час до часу всі сусіди зганяли худобу до купи, щоби порахувати, чи яка штука не хибує. Одного разу між зігнаною худобою не було Климчакового вола. Шукали в лісі навкруги цілої кольонії, але не знайшли. Хибував також при другій контроли. Всі в кольонії гадали, що якісь волокити спіймали вола в лісі, зарізали і зїли. Раз пропала корова, сусідови Климчака пропав кінь. Тепер вгадали, що з ними сталося, бо приїхав Дорман і сказав, що й йому пропала корова, та що заїв її медвідь. Він приїхав просити сусідів, щоби помогли йому вполювати спільного ворога. Всі згодилися дуже радо, бо на медведя ще ніхто з них не полював. Климчак хотів зараз, але більшість врадила, що аж за три дні, в неділю. Цілу пятницю Климчак ходив задуманий. Йому задовго було ждати до неділі, ще й сердитися, що кожух з медведя дістанеться може не йому, а якомусь щасливіщому стрільцеви. В суботу побалакав з жінкою, котра була одної з ним думки. В полудне взяв рушницю, харчів на два дни і пішов у ліс. Жінка не боялася, бо знала, що муж добрий стрілець і добру має рушницю. Що він пішов на медведя, в кольонії ніхто не знав.

На другий день досвіта приїхав Дорман з двома собаками. Всі мисливі зійшлися в шинку під золотим львом і дуже дивувалися, що саме той господар, котрому медвідь заїв дві штуки худоби, кудись повіявся. Ще й жінці не сказав, куди. Хотіли ще яку годину ждати на него, але Дорман доміркувався, в чім діло. Сказав, що треба або зараз їхати, або польованне відкласти на инший день. Відкладати ніхто не хотів, отже товариство сіло на коні і поїхало. Вернули в само полудне, але без Дормана. Зате привезли медвежий кожух і Климчака... небіжчика. Знайшли його в лісі зі злупленою з голови чуприною, лежачого коло застріленого медведя. Медвідь мав одну лапу покровавлену. За медведем ішла, яких двіста кроків, кровава тропа. Вгадали, що сталося. Климчак постріляв медведя смертельно, але медвідь не зараз впав. Метнувся до Климчака. Сей втікав, але медвідь наздігнав його, вдарив лапою по голові і разом з ним впав.

Лишилася вдова з одною однорічною дитиною і з другою в дорозі. Смерть мужа була для Насті важким ударом, але не таким сильним, щоби її зломити. Вона вміла дати собі раду. Ясно бачила, що готель і шинок, то не лиш поплатніщий, але й вигідніщий інтерес, як фармерство. Хомишини, котрих Климчак взяв був на свій кошт, вже відробили кошти подорожі зі старого краю сюди. Ще відробляли решту за куплений Климчаком для них пятьдесять морґовий шмат землі, на котрім вже й власну хату поставили і обсіялися. З ними вдова зробила нову угоду. Дала їм весь свій ґрунт на таку спілку, що вони обробляли ґрунт і в дечім помагали їй в хаті, за що діставали дві третини приходу з ґрунту. Сама вона пильнувала, щоби всі гості її шинку і готелю були вдоволені, та щоби в цілій околици робили рекляму для готелю під золотим львом. Правда, з гістьми балакати не могла, бо то були Американці і Німці, а вона не знала ні анґлійської мови, ні німецької. Всеж вона знала, як по анґлійськи зветься який напиток або якась страва, як зветься який ґріш. Також знала числа. Знаючи се, вона знала, що якому гостеви треба дати. Гості розуміли її, коли казала, кілько мають заплатити.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ГАРА, ОКЛАГОМА.

Українець під загрозою висилки большевикам.

„Дітройт Фрі Прес", з дня 19. липня, писала:

PRIEST FACES DEATH ON RETURN TO RUSSIA.

Oklahoma City, July 18. — (I. P.) Unless an appeal to immigration authorities to allow him to stay in the United States is granted, Rev. Gregory Onyschenko, a Ukrainian priest of Harrah, Okla., faces a death sentence in Soviet Russia. State officials here today said they were powerless to help the priest, whose passport has expired, and who faces deportation. Onyschenko in under death sentence in Russia for having served in the Ukrainian army that opposed the Bolshevik invasion.

КОГОЗ, Н. Й.

Український атлет кінчає університет.

„American" пише:

Michael Mazurkiewicz, son of Mr. and Mrs. Julien Mazurkiewicz of 35 Olmstead street, this city, will receive his Bachelor of Arts degree at the annual commencement exercises of Manhattan college in New York city Tuesday afternoon.

Hailed as one of the greatest athletes ever turned out of Manhattan college, the Cohoesier played four years on the college football and basketball teams. He was captain of the 1929 basketball team and also won his varsity letter in track work for two years.

In 1928 he was selected as tackle on the All-New York State small college eleven. In that year and in 1929, Mazurkiewicz was picked by experts as All-Metropolitan tackle from the various colleges in greater New York city.

Mazurkiewicz attended St. Bernard's academy for ten years, receiving his grammar school and first two years of High school education there. In 1924 he entered La Salle Institute in Troy and was graduated in 1926. In the fall of that year he entered Manhattan college. He is a member of the church of St. Peter and St. Paul of this city.

After graduation, Mr. Mazurkiewicz plans to remain in New York, having accepted a position with a brokerage firm in the Metropolis.

СКРЕНТОН, ПА.

Український пласт.

При Українській Народній Церкві старанням о. д-ра Клодницького, п. Мирона Стельмаха й П. Яцуна, голови тутешньої громади, зорганізовано український пласт (скавт). В протягу одного місяця вписалось поважне число молодих хлопців, які дали перший виступ 16 липня вечером в Українськім Народнім Домі при церкві. Саля була по береги заповнена молоддю й старшими людьми, не бракувало й чужинців. Бачучи цей загал нашої молодіжи, я вплав на думку, що український пласт в Америці може богато причинитись для української справи не лише в Америці, але й у рідному краю.

Зорганізована молодіж в українським пласті буде рішучо більше триматись громадянського обовязку й в української справі, ніж так „самопас" тинятись по улицях, „пулрумах", нетрах і инших деморалізуючих місцях. Американці більше привязують уваги до таких спортових справ і більше пізнають нас, а міжтим і нашу українську справу. Зорганізована молодь у пласті причиниться богато фінансово для піддержки українського пласту в Галичині, а може зробити в часі і масову прогульку до рідного краю, що зробить більше звязи з краєм. Молоді хлопці і дівчата з охотою їхалиб поглянути на Україну, а це вимагає грошей. Ті гроші можна здобути з ріжних забав і фестин, устроюваних пластом. Розуміється, всі не моглиб їхати, але кождий відділ пласту може вислати одного свого делегата на таку прогульку.

В кождій громаді повинен бути один відділ пласту. Стара еміграція помалу вимирає, то треба завчасу вказати шлях нашій молодіжи, щоби не було запізно. Ніщо так не підтримається, як пласт, бо це здоровий і моральний спорт, який вийде українській еміграції на хосен.

Звертаюся до всіх громад, щоби брались до закладання відділів пласту, щоби до слідуючого 1931року ми мали яких принаймні 500 відділів. Тоді нас Американці ближче пізнають і це богато причиниться фінансово до такої справи як Український Пласт в Америці.

Артист Дмитро Захарчук.

Барбер покалічив гостя по лиці та позаліплював покалічені місця англійським плястром. Гість не жаліється лише каже подати собі склянку води.

Михайло Зощенко.

ПАЗЬКА.

Пазька не вміла ні читати ні писати, навіть підписатися.

А Пазьчин чоловік був важним радянським урядовцем. За пять літ служби — хоч прийшов до міста як звичайний мужик — Бог свідком більше навчився, ніж поставити свій підпис. Тому йому було прикро, що його жінка все ще крутилася необразована.

— Палазенько, ти повинна навчитися бодай підписатися. Таж ми маємо таке легеньке називще, всього два склади: Кушкин — цеж сором!

— Навіщо цього, Іване Миколаєвичу, літа мої йдуть уперед, а моя рука вже не така зручна. Хай вчаться молоді, для мене запізно!

Чоловік лише головою похитав і мовчав. Він справді мав мало часу. Та раз якось приніс їй буквар і сказав:

— Це підручник для самоуків на основі найновішої методи. Я тобі покажу.

Вона всміхнулася, поклала книжку на сам спід скрині: — Може придасться колись котромусь із наших унуків.

Раз, як Пазька цирувала чоловікови блюзу, почула, що в кишені щось зашелестіло. Певно гроші? — подумала. Та ні, це був гарненький, чистенький, пахучий лист. Пазьчине серце забилося. То Іван Миколаєвич зраджує мене? Чи це можливе що, що він ходить собі з панями а мене забуває? Так, так, я лише звичайна Пазька!

Стала вертіти листом сюди й туди та вперше жаль їй стало, що вона неписьменна.

Мушу знати, що в ньому написано, подумала собі, може воно змінить усе життя, краще буде, коли вернуся в село.

Пазька розплакалася, їй здавалося, що Іван Миколаєвич останніми часами дуже змінився, дуже звертав увагу на свою бороду тай частіше, ніж звичайно, ніж руки.

Вона раз-у-раз поглядала на лист а вкінці вибухнула голосним плачем. Вона сама не вміла його прочитати, а просити когось чужого, щоби прочитав, їй, якось соромно було їй. Вкінці сховала листа, а коли чоловік вернувся додому, не дала нічого пізнати по собі. Сказала якнайспокійніше, що таки хоче вчитися читати; їй вже не ялося довше ходити такою неукою.

Два цілі місяці вчилася спокійно слябізувати та що вечера старалася відчитати таємничого листа. Та це було не так легко.

Вкінці на третій місяць вдалося їй. З трудом лучить дрібні букви, а лише приємний запах листа не дає їй змучитися.

І вона читає: Високоповажаний Товаришу Кушкин! Посилаю обіцяний буквар. Сподіюся, що Ваша жінка навчиться з нього читати до двох-трох місяців. Рішуче мусите додавати їй до цього охоти. Поясніть їй, що це дуже велика необразованість, коли хто не вміє читати. Коли хочемо знищити неписьменність, то ми не повинні забувати про наших найближчих. Тому подбайте про це, Іване Миколаєвичу! Ваша Марія Блохина.

Пазька перечитала листа двічі, закусивши сильно зуби а потім розридалася з жалю над собою самою, що надармо поклала такі великі труди.

ЛИСТ З КРАЮ.

Робітники-підприємці і двигачі українського промислу та підземних богацтв.

Цих кілька слів зазиву звертаю до тих свідомих національно й культурно наших робітників Українців в Америці, котрі з незначної части свойого заощадженого гроша хотіли5 зробити смілий і відважний почин до заснування великого українського промислу нафтового у наших славних Карпатах.

Земля наша, дуже богата на підземні скарби, поробила міліонерами велике число хитрих і відважних чужинців, а майже дідами-жебраками її власників. Жерела тих скарбів, котрі попалися в руки чужинців, хоч не зараз, але незадовго стануть на вичерпанню й чужинці наші вже від тепер оглядаються за тим, щоби загарбати під свою власть як найбільші простори карпатських узгір, що аж задихають підземними скарбами, особливо нафтою, вугілем та иншими підземними мінералами.

Коли зайдете в узгіря наших славних і дорогих Карпат та задержитеся на хвилину на зборах велитів, покритих борами густих чатинних лісів, то неначе який чар опанує вас. Підчас коли над вами шумить відвічним шумом густий і темний бір, то під вами, у тих незбагнених, непроглядних і недіткнених підземелях панує відвічний чар — сон. Сплять ті богатства — скарби нашого народу, що від віків ждуть, щоб уміла й свідома рука їх правдивого власника, українського народу, збудила їх та послужилася ними для піднесення себе із тьми неуцтва, недолі й нужди. Спплять, і хвилями наче із просоння загуде із глибини пропастей земних болючо-розпучливий стогін і неначе несеться невстримним ехом по всій Україні й неначе хоче добитись до кождого українського серця, а в тім стогоні повно жалю й докору: „Чому вже раз не збудите нас, щоб, ми вам дали силу, котрою за одним дроженням мускулу ви позбулисьб ваших ворогів, ви сталиб панами на вашій землі й осягнулиб рівень першого культурного народу в тепершішному світі?" І знов тихо, — сон, а над вами бір шумить.

А скарбів тих, мої дорогі, сила силенна. Те, що чужинці вспіли захопити і випередити нас, це тільки одна одробинка, це тільки крапля в морі.

Тож до діла, хто живий і може. Горі імієм серця! Високо держім наші чола, киньмо вперед нашими грудьми. З розмаху бгати за волю й кращу долю йдімо вперед, линьмо нашими серцями, думками й цілим нашим єством туди, де кличе нас стогін ранених чужим свердлом хребтів наших велитів Карпат, де плаче над вкраденими скарбами похила берізка, а найголовніше: линьмо туди, де сплять ще недіткнені, невичерпані наші скарби, наша сила, наша могутність, наше воскресення.

Тут у ріднім краю в повіті Ліско узнала осібна комісія ґеольогічна кілька літ тому, що узгіря села Лукового й сіл з ним сусідуючих є дуже богаті в нафту (і вугіль також, вле про це іншим разом). Від якогось часу рійні посередники чужинці, висилані чужими підприємствами, наїзджа до мешканців тих сіл і власників теренів нафтових, щоби купити собі в нас т. зв. право нафтове. Та сеньте наші, хоч як їм тепер скрутно й тісно, відганяють їх від себе як комарів, як заразу, та чекають, можеби свої прийшли, бо зі своїми лекше, милійше, розрадніше і веселійше дивитися в будучність і будувати підвалини нового життя.

З їх поручення звертаюся я до Вас всі робітники Українці в Злучених Державах Америки, з зазивом і просьбою: Використайсте цей момент, нагоду та станьте в одній хвилі з робітників на чужині підприємцями і власниками промислу нафтового на своїй рідній, українській землі. А богато на те посвячувати Вашого заробітного капіталу не потрібуєте.

Право нафтове від морга терену платиться тут від 150 — 359 долярів амер. на разі, бо пізнійше буде більше коштувати.

Розуміється, що один робітник не зробить тут нічого. Теренів нафтових є тут сотки моргів і щоби не дати розкорінитися тут чужим підприємствам, мусимо закупити їх всі.

Отже потрібно масових зголошень. **Кождий робітник може собі закупити право нафтове з одного або двох моргів. Число всіх тих робітників, котрі закуплять право нафтове в тій місцевости, котру я пропоную і котра є загрожена чужим капіталом, створять одну спілку, котра у своїм часі забереться до експльоатації закуплених теренів.**

Якщо кождий зі зголошених робітників посвятив би на ту ціль до 1000 долярів найбільше, тоді малиби ми всі терени у наших руках і експльоатація зачаласяб у кількох місцях наraз. Що за радість булаби, що за велич діла. А вас робітників-спільників требаби на то з повисше згаданим капіталом від 100 дол. почавши в гору до тисячу й більше.

Грошей всіх складати відразу не потрібно. Найперше вислати треба, як акт зголошення до майбутньої спілки, найменше 25 долярів, як задаток на закупно права нафтового від одного морга. По якімсь часі, коли вичерпається число зголошених спільників підприємців, кождий з них доповнює повну висоту оплати за один морг, чи більше, залежно від того, кілько хто закупив. Відтак твориться організація спілки-підприємства, котра розпочинає приготовання до експльоатації й її виконування. Оттакий то виглядавби плян того великого діла, котре ми, робітники, моглиби розпочати.

Ярослав Цимбалістий,
учитель Рідної Школи.

Наймичка (до хорого професора): Прошу пана професора, прийшов лікар.

Професор: Скажи, що я не приймаю, бо я хорий.

В БЕЗКОНЕЧНІЙ ЧЕРЗІ.

СУДЯТЬ У. В. О.

У вчорашній промові прокуратор вияснював провини 6 обвинувачених, висловивши між іншим свою пошану для обв. Гошовського, який „держався у вязниці по мужеськи і заявив: „Про себе скажу всю правду, бо мої вчинки, то моя справа, але других не зраджу; колиж мене хто зрадить, то це його справа". З такою пошаною говорив прокуратор і про Стефу Шушкевичівну: „Кирилюк нарікав на Шушкевичівну, що вона його втягнула до УВО і назвав її словом, якого я, як прокуратор, не смію повторити перед судом, бо на мою думку Шушкевичівна не заслуговує на таку зневагу".

Щодо биття наполіції прокуратор говорив: „Я з чистим сумлінням можу сказати, що на поліції нікого не били, бо ні Радонь, ані інші, дуже інтелігентні комісарі та агенти, не виглядають на катів. Якщо на поліції навіть били, то це до справи не належить, бо Кирилюк сам заявив: „Мене били, але те, що я зізнав, є правдою", отже биття не зміняє правдивости зізнань".

Дня 24. червня прокуратор говорив: **„Стефа Шушкевичівна на 50 процент Полька, походить з мішаної родини, але вона 100-процентова українська революціонерка.** Вона рухлива, активна, високо інтелігентна, а попавши до вязниці не зрадила нікого і нічого та показала свою моральну вищість над деякими обвинуваченими чоловіками".

Прокуратор твердить, що Шушкевичівна належала до УВО, займалась вербуванням членів УВО, зербувала між іншими Кирилюка. При конфронтації Кирилюк чув вищість Шушкевичівної над собою, засоромившись, опустив очі в долину і заявив: „Я відмовляю зізнань" і не міг повторити того, що говорив про Шушкевичівну без її присутности. Шушкевичівна провинилась проти § 58 про державну зраду, але для неї можна взяти під увагу одну облекшуючу обставину: молодий її вік і звільнити.

Прокуратор сам признає, що колиб не зізнання Кирилюка, то Шушкевичівна не булаб арештована, бо поліція про неї нічого не знала.

Обв. Качмарський, брат Евгена Качмарського, засудженого за напад на почту, видно має в крові „атавістичні, родинні інстинкти революціонера". В його домі не читають нічого тільки „Сурму", а при зізнаннях сам заявив, що **обовязком кожного Українця належати до УВО та готовитись до повстання проти Польщі.**

Качмарський — це небезпечний фанатик, перепоєний татим фанатизмом, що колиб УВО наказало йому вбити сестру, то він убив би сестру. Качмарський сам признався, що „похвалює терор супроти Поляків, які Україні прислужились, як от Собінський".

Обв. Колодзінський до нічого не признався сам, але зізнання Крупельницького вказують, що він провинився проти § 58. Зрештою Колодзінський сам признався, що є членом „організації українських націоналістів" а ця організація є фундаментом УВО і „Розбудова нації" в культурний і науковий спосіб проповідує ті самі ідеї, які „Сурма" ширить в ординарний спосіб.

Також обв. Гошовський відповідає тільки за приналежність до УВО, так само, як Лемішка, Огородник Кульчицький і Онишкевич, які ще й відповідають за дальшу участь в злочині державної зради. Обв. Кліщівна відповідає за провини проти § 58 і динамітового закону § 5 і 6. Кліщівна до нічого не призналась і колиб усі члени УВО були трималися тої тактики, то не булоб сьогоднішнього процесу.

Далі прокуратор говорить: „Від віків два братні народи жили в згоді на Червоній Русі, польський і українській плуг орали поруч землю а в небезпеці українська шаблюка і польська шаблюка боронили спільної вітчини. Але з часом український нарід, бунтований чужинцями, закипів ненавистю до Польщі, ця ненависть зростала і 1918—1919 р. полилось море сліз і крови польської і української, а коли Польща опанувала Галичину, то УВО прагне довести до нового проливу крови."

Прокуратор вірить, що між польським і українським народом колись настане згода, але безкарність змінює зухвалість українців, тому членів УВО треба покарати строго. Тільки строга кара відстрашить інших Українців вступати до УВО. З осені відбудеться новий процес проти Українця Селяка й інших, які приготовляли другий бомбовий замах і то такий, що половина Львова могла вилетіти в повітря. Супроти фактів того роду лава присяглих мусить бути строгою, а присуд мусить бути справедливий, але безоглядний.

Шовініст проти шовінізму.

Після прокуратора промовляв заступник Штрайтівної д-р Перацький, який назвав УВО „бандою", що живе зоольогічним патольогічним шовінізмом і свою діяльність значить кривавими слідами. На думку д-ра Перацького оборонці Українці зробили з процесу політичну манифестацію і явно гльорифікукували тих, які хочуть прогнати „проклятого Ляха окупанта і створити українську державу."

Далі д-р Перацький називає Українців „німецькими трабантами", доказує, що український селянин не хотів України і втікав з української армії. На думку д-ра Перацького німецька держава при помочі УВО хоче здійснити свою ідею „реванжу" супроти Польщі, а Українці не мають причин нарікати на своє положення в Польщі, бо під большевиками і в Румунії Українцям живеться гірше. Опісля д-р Перацький доказує історичні права Польщі до Галичини, але вкінці признає, що деякі члени УВО імпонують йому своїм ідеалізмом та поривом до боротьби за волю України, хоч не всі обвинувачені були такі геройчні, як колись Мирослав Січинський, про якого д-р Перацький згадує з пошаною.

Між обвинуваченими членами УВО д-р Перацький неприхильно осуджує тих, які засипували своїх товаришів, і зраджували навіть жінок, як Шушкевичівну і Кліщівну.

Д-р Перацький перед 20 роками судив у цій самій салі Мирослава Січинського, і сьогодні називає його справжнім героєм.

УВО стремить до балканізації відносин у Польщі, до нової війни, а Польща хоче мира і тому мусить міцно карати членів УВО.

Промова оборонця д-ра Старосольського.

Високий суде! Десять літ я працюю в Польщі на те, щоби життя в цій державі проходило в межах конституції і права, щоби панувала справедливість. Ми сьогодні не можемо кермуватись тільки законами старого варварського права, а ідеєю справедливости. З уст д-ра Перацького впали слова, що суд є функцією кермування й володіння державою, забуваючи, що ще 200 літ тому Монтескіє сказав, що функції уряду і суду є інші, що держава кермується тільки силою, а суд справедливістю. Суд є сторожем права, а коли паде справедливість, то паде і держава. На хвилину уявіть собі, що на лаві обвинувачених сидять не Українці, а громадяни вашої держави, і тому ви, судді, будьте суддями, тільки суддями, що кермуються сумлінням і законом, а не політичними пристрастями, бо суддя повинен стояти понад пристрастями і боротьбою.

Для виміру справедливости нема нічого більш небезпечного як політичні процеси, бо в цих процесах найбільшу ролю грають сліпі пристрасти. Оборона в цім процесі ані раз не стояла на політичнім становищі, не кидала політичних кличів, а тільки стояла на сторожі права, тому забуьте політичні пристрасти і ви, панове судді. (Прокуратор іронічно усміхається). Д-р Перацький замісць промови оборонця виголосив політичне експозе і така промова в судовій салі, це один жах, бо вона надається на політичні збори, а не до суду. Та оборона вірить, що судді будуть кермуватися законом і справедливістю, а не підшептами д-ра Перацького. Слова д-ра Перацького, це правда лише одної сторони, польської, але окрім тої правди, є правда другої сторони, української, правда, освячена кровю тисячів борців. УВО мала перший виступ не проти Польщі, а в Київі, де головою наклав сотник Андрухів і четар Опока, а від тоді що дня за Збручем ллється українська кров у боротьбі з Москвою і провини членів УВО треба тут розглядати не як німецьку інтригу, а як визвольний рух великого українського народу. У Східній Галичині ведеться важка, болюча боротьба, яка є глибокою трагедією обидвох народів, а не тільки злочином „банди УВО", як це говорив д-р Перацький. Польський поет Совінський у своїх творах дав історіософію України, в якій виявив велике зрозуміння великости українського народу та його трагічної долі, і дай Боже, щоби ви, судді, виявили таке зрозуміння. Польський нарід кілька разів піднімав повстання і ви, польські судді повинні дивитись на членів УВО не як на злочинців, а зрозуміти трагічні мотиви їх вчинків.

Члени УВО пережили великий рік весни свого народу, 1918—19 року, і втративши державу, вони з розпуки, зі святих почувань і мотивів вступили на шлях боротьби, ждучи другої весни народу і ви, судді, судіть їх не після абстрактних параґрафів, а зі зрозумінням причин і підстав провин членів УВО.

Діяльність УВО є для Польщі шкідлива і небезпечна, але УВО тільки приготовляла революцію на далеку будуччину, а ми не знаємо, яка буде політична ситуація в цій далекій будуччині, тому члени УВО не можуть сьогодні відповідати за злочин державної зради, бо вони були тільки виконавцями наказів команди УВО та виконавцями волі національного колективу, який стоїть за ними.

Безпосередніми виновниками є тут ті особи з УВО, які на випадок удачного повстання проти Польщі захопилиб владу в свої руки замісць сьогоднішньої польської влади. Тут на лаві обвинувачених нема ні одного, хтоб мав у своїх руках команду УВО і їх провина не є безпосередня.

Цей § 58 — це аристократ між параґрафами і за Австрії не кожному давано привілей провини проти цього параграфу.

Тільки в Польщі цей параграф став буденним, його надуживається і шафується ним надто легко. Хай суд не володіє мечем помсти, але мечем справедливости!

Далі оборонець наводить сильні і переконуючі аргументи на доказ, що членів УВО можна судити за § 65, а не 58.

Ми всі відчули, що прокуратор у своїй промові не мав сам глибокого переконання, що поліція не била вязнів. Виж усі чули скарги обвинувачених на побої і катування, чули про жахливі сцени знущань і тому хай ваше сумління осудить, чи в тих ненормальних обставинах зізнання членів УВО були правдиві. Поліція у своїх зізнаннях в суді намагалася скомпромітувати членів УВО і зогидити їх, але ми певні, що якраз тому ніхто в обективність поліції не повірить. Поліція вдерлася в компетенцію суду і перевела за нього слідство, і це є фатальне для процесу. Але судді присяглі мусять видати присуд тільки на підставі того, що стверджено в суді, а не на поліції. ("Діло").

ЯК БОЛЬШАКИ „ВОЮЮТЬ" З БУРЖУАЗІЄЮ.

Німецькі газети пишуть:

Дня 23. травня йшла пишна забава в большевицькім посольстві в Берліні. Гадаєте, кого запросив большевицький посол на пир? Може берлінський пролетаріят?

Також щось вигадуєте!

Представник „пролетарської" держави, Крестінський, запросив на обід, про який не снилось ані одному українському селянинови й робітникови на Великій Україні, самих китів німецького капіталізму й самих найкращих визискувачів німецької робітничої кляси. Довгий ряд прегарних авт стояв дня 23. травня перед домівкою большевицького посольства в Берліні. Було авто пана Бюхера, предсідника союзу німецьких роботодавців і промисловців, пана Гуммеля, представника фарбяного промислу, генерального консуля Фішера, представника 14 акційних товариств, були також авта командантів німецького війська і морської фльоти, проти яких німецькі комуністичні посли вносили в німецькім парляменті заяву недовіря. Був на пишнім обіді голова німецького уряду Брюнінг, міністер скарбу Райнгольд, про яких большевицькі газети пишуть, що це „лакеї буржуазії".

Було їсти й пити! Московський пролетар навіть мріяти про таке не посмівби: була ікра, курчатка, леди, свіжі суниці, ріжні делікатні сири, 5 ріжних сортів вина і пять сортів горівок: наперед шері бренди, потім кавказьке вино, потім рейнське вино, до печені французький бурґунд, до марципанів шампан.

Ось так „воював" представник пролетарської держави з представниками німецької буржуазії. Запросив ріжних панів від ріжних партій і кляс. Але не запросив на цю „війну" ані представника робітництва, ані навіть одного комуністичного посла до німецького парляменту.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ТРЕТИЙ ЗВІТ КОМІТЕТУ СТРИЇВЧАН.

Цей звіт комітету Стриївчан, пов. збаражського, обіймає дальшу діяльність комітету від грудня 1929 р. За цей час жертви на будову Українського Дому в Стриївці, пов. Збараж, зложили як слідує:

Нюарк, Н. Дж.: В. Гірчиця 5 дол.; Т. Береза, О. Голоднюк, П. Горичун, П. Славута, К. Бучак, С. Бучак, О. Зарубінський, С. Бригідир, А. Бачинський і І. Туранський, по 2 дол.; М. Рокицький, М. Бурак, О. Колосович, М. Гасай, Л. Махинська, Т. Ходачок, І. Кічюфас, А. Бучак, С. Кушляк, М. Гладкий, Т. Сурма, І. Янчишин, М. Кюфас, Т. Гладкий, С. Грицай, А. Ліщак, І. Дзюбко, І. Салагуб, С. Бучак, С. Бичак і Я. Комінок по 1 дол.

Бабилон, Н. Й.: О. Качановський і Г. Качановський по 5 дол.; П. Ногай, і М. Туранський по 2 дол.: А. Качановський, Ольга Цесляк, С. Бригідир, Я. Качановський, А. Тисівський і Михаліна Бемко по 1 дол.:

Ню Йорк, Н. Й.: А. Бучак 20 дол.; П. Славута, Л. Бучак і М. Крук по 5 дол.

Разом зібрано	$101.00
В касі було	82.13
Разом	$183.13
Вислано до краю	$100.00
Пересилка коштує	1.50
Осталося в касі	$81.63

Дорогі Родимці!

Комітет Стриївчан в Америці просить в імени Стриївчан о дальшу поміч на будову українського дому в Стриївці, пов. Збараж.

Хто ще не склав своєї допомоги, або ще мало дав, нехай поспішить з помічю як найскорше, бо хто скоро дає, той двічи дає. Дім мусить бути викінчений цього року, а тому даймо змогу Стриївчанам це доконати.

Просимо відгукнутись на просьбу Стриївчан й дати, хто що зможе, на поміч будові, яка буде осередком поступу і просвіти серед теперішнього й будучого покоління. Для нас, Стриївчан в Америці, буде незабутою памяткою, що ми помогли збудувати величаву українську хату в нашім рідним селі.

Просимо виписувати моні-ордери і чеки на імя Константин Бучак, а висилати їх на імя: Михайло Крук, 683 E. 231 St., New York, N. Y.

За Комітет Стриївчан:

М. Гасай, голова;
К. Бучак, скарбник;
М. Крук, писар.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, член 20 відділу У. Н. Союза в Дітройт, Міш., складаю сердечну подяку Урядови Союза за уділення мені допомоги в сумі 50 долярів з фонду допомогового.

Григорій Герман.

—o—

КАРНЕГІ, ПА.

На бойову акцію і засуджених у процесі Біди і тов.

Найкращий спосіб проти окупантів, а зосібна проти ляцького нового смертельного засуду, буде той, який дасть нашим бойовикам у краю матеріяльну допомогу до ведення дальшої боротьби. Те саме спонукало „Лігу Визволення України" в Карнегі, Па., вислати тепер до краю через Обєднання $75, а то $50 на потреби У. В. О., а $25 на допомогу засудженим у процесі Біди і товаришів.